

LIEVEN GEVAERT

(1868 – 1935)

Lieven Gevaert wordt geboren te Antwerpen op 28 mei 1868 als enige zoon – na drie vroegtijdig overleden zussen - van een inlijster Ludovicus (geboren te Ath van Vlaamse afkomst) en Maria Theresia Bruynseels. Zijn vader sterft als hij amper drie jaar oud is. Niets laat vermoeden dat deze tengere knaap zal uitgroeien tot een der grootste industriëlen van het land, een organisator van het economisch leven in Vlaanderen en een groot maecenas van het Vlaams cultuurleven.

Een beperkte opleiding met de praktijk als harde leerschool

Hij studeert aan het klein seminarie te Hoogstraten en aan het Scheppersinstituut te Mechelen (1879 – 1882). Hij behaalt goede resultaten zonder bijzonder op te vallen. Als veertienjarige gaat hij aan de slag in het kleine familiebedrijf. Het toen nog prille ambacht van de fotografie intrigeert hem en na enkele jaren opleiding als fotograaf (o.a. te Brugge) opent hij in 1890 in de Montignystraat een atelier waar hij na veel zoekwerk en met ambachtelijke middelen fotopapier maakt dat toen uitsluitend uit het buitenland kwam. Op de mansardekamer richt hij een laboratorium in voor zijn proefnemingen met platen en papier. Met zijn eerste spaarcenten koopt hij boeken over zijn vak en studeert scheikunde van de fotografie op eigen kracht. De eerste machines die hij nodig heeft ontwerpt en bouwt hijzelf. Op 7 oktober 1891 werft hij zijn eerste bediende aan : de zestienjarige Henry Kuypers die later technisch directeur wordt.

Stichter en leider van een wereldvermaard bedrijf

Met de steun van de Antwerpse zakenman Armand Seghers wordt in 1894 de firma *L. Gevaert & Cie* opgericht met een kapitaal van 20 000 frank dat in verschillende stappen uitgroeit tot 35 miljoen frank in 1926. In 1897 vestigt Gevaert zich te Mortsels, waar in 1904 de eerste steen wordt gelegd van een nieuwe fabriek, die zal uitgroeien tot het huidige complex. Ondertussen wordt een eerste handelsdepot geopend te Parijs (1895), gevolgd door Wenen en Berlijn (1901) en later te Milaan en Moskou (1906), te Londen (1908), te Buenos Aires (1913) en te Rio de Janeiro (1914). De eerste universitair treedt in dienst in 1898 : de heer Van de Waele, doctor in de scheikunde. Dit wordt het begin van een intense samenwerking met de onderzoekscentra van de universiteiten van Gent en Leuven. In 1905 telt het bedrijf reeds 150 werknemers.

Op 23 april 1900 treedt hij in het huwelijk met Maria Prop. Samen krijgen ze vijf kinderen. Tijdens de Eerste Wereldoorlog verblijft Lieven Gevaert met zijn gezin in Scheveningen en mag van de bezetter de fabriek alleen nog voor het binnenland produceren. De gebouwen lopen weinig schade op zodat na de oorlog de productie vlug opnieuw het vroegere niveau haalt. Een filiaal wordt opgericht in de Verenigde Staten van Amerika in 1920 en te Barcelona in 1928. De firma wordt omgevormd tot een Naamloze Vennootschap Gevaert Photo-Producten. Een nieuwe fabriek voor de bereiding van nitrocellulose (thans cellulose-triacetaat) wordt opgericht te Heultje in 1928. Gevaert brengt de eerste Röntgenfilms en geluidskinofilms op de markt in 1929. Het bedrijf staat op het juiste spoor voor een gestage

bloei dank zij haar industriële degelijkheid, uitzonderlijke kwaliteit en de introductie van nieuwe producten op het juiste moment (vb. Gevaert-Mat, Ridax, Gevalux, producten voor cinematografie en kantoorcopie). Samen met Désiré van Monckhoven (1834 – 1882) en Leo Baekeland (1863 – 1944) behoort hij tot de pioniers van de Belgische fotografie.

Organisator van het Vlaams bedrijfsleven

In 1908 richt hij mee het “*Vlaamsch Handelsverbond*” op waarvan hij ondervoorzitter wordt. Om deze organisatie nieuw leven in te blazen wordt op 11 april 1926 te Gent de stichtingsvergadering gehouden van het “*Vlaams Economisch Verbond*” (VEV, thans Voka). Ruim 225 industriëlen en zakenmensen zijn aanwezig. Lieven Gevaert wordt tot eerste voorzitter gekozen. Hij kent geen rust. In het begin vergadert het dagelijks bestuur om de acht dagen! Tentoonstellingen inrichten, export bevorderen, jaarbeurzen organiseren, deelneming stimuleren aan tentoonstellingen in het buitenland, alles wordt in het werk gesteld om jonge Vlaamse bedrijven te helpen. En gaandeweg worden de doelstellingen uitgebreid.

Promotor van het Vlaams onderwijs en cultuurleven

Gevaert beseft ten volle dat de Vlaamse ontvoogding behoefte heeft aan Nederlandstalig onderwijs. In 1909 wordt de “*Ouderbond*” opgericht die ijvert voor Nederlandstalig onderwijs te Antwerpen. Lieven Gevaert wordt ondervoorzitter. Hij helpt twee Vlaamse katholieke middelbare scholen op te richten te Antwerpen : Sint Lutgardis voor meisjes en Sint Lievens voor jongens. Onder zijn impuls wordt in 1920 “*Lutgardia*” opgericht, een samenwerkende maatschappij voor de financiering van de St.-Lutgardisschool. Deze wordt op 28 juni 1928 omgevormd tot de vzw “*Katholiek Vlaams Onderwijs*” met Lieven Gevaert als voorzitter. In 1923 wordt hij beheerder van de “*Vereeniging van Vlaamsche Leergangen*” te Leuven.

De Kredietbank, de verzekeringsmaatschappij Mercator, de krant De Standaard, de Vlaamse Opera, de VTB-VAB en de IJzerbedevaarten kunnen rekenen op zijn morele en financiële steun.

Sociale vernieuwer

In zijn fabriek voert hij een aantrekkelijke en vooruitstrevende loonpolitiek met winstaandeel, ziekte- en levensverzekering, pensioenfonds en samenaankoop. Hij zorgt in zijn bedrijf voor een bedrijfsgeneeskundige dienst, een personeelsbibliotheek, avondcursussen, een weduwen- en wezenfonds. Kindertoelagen zijn geïntegreerd in het loon lang voordat de wetgever dit voorschrijft. Toch staat hij afkerig t.o.v. paternalisme : geen woon- of recreatiecomplexen maar “liever aandelen in de winst. Als de mensen ’s avonds de fabriek verlaten moeten ze zich vrij voelen” is zijn overtuiging.

Een buitengewone en bezielende persoonlijkheid

Hij heeft een enorm doorzettingsvermogen en een ontembare werkkraft. Eenmaal een objectief gesteld gaat hij er met al zijn kracht tegen aan en wijkt er niet meer van af. Hij heeft

een snel en helder doorzicht en een trefzekere intuïtie bij het oplossen van technische problemen. Hoewel hij een grote mensenkennis heeft en zeer sociaalvoelend is kan hij soms sarcastisch en bijtend uit de hoek komen.

Als huisvader is hij hartelijk, bezorgd en eenvoudig. Hoewel meermalen gelauwerd (o.a. Ridder in de Kroonorde 1913, Officier in de Leopoldsorde 1927, Commandeur in de Kroonorde 1934, Commandeur in de Orde van Sint Gregorius de Grote 1931) heeft hij een afkeer voor oppervlakkigheid en uiterlijkheden, waartegen hij herhaaldelijk zijn kinderen om beurt waarschuwt : “Kind, wees toch niet zo oppervlakkig!”.

In zijn schaarse vrije uren is vissen zijn grote ontspanning en ook de lectuur van de Skandinavische literatuur. Hij is een uitgesproken pacifist en anti-militarist.

Zijn lijfspreuk laat hij aanbrengen boven de ingang van zijn fabriek : “Arbeid adelt”.

Persoonlijke tgenslagen zijn hem niet gespaard gebleven. Op 29 april 1919 overlijdt zijn moeder, zijn eerste steun en trouwste bondgenoot. Op 5 oktober 1925 verliest hij zijn echtgenote die zoveel zon in zijn leven bracht.

Hijzelf overlijdt plots te Den Haag op 2 februari 1935.

Ter zijner ere wordt te Mortsel een standbeeld opgericht op 3 mei 1941.

Paul Balduck
28 februari 2009